

О. І. Лефтерова

здобувачка III курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність «Право»

Науковий керівник: д. ю. н., проф. Л. М. Токарчук

КОНЦЕПЦІЯ "CHILD'S ORIGIN" У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Походження дитини (child's origin) є одним з ключових чинників для формування особистості дитини, є ключовим елементом її правового статусу, впливає на набуття дитиною прав і визначає правовий зв'язок дитини з батьками.

Конвенція ООН з прав дитини (надалі Конвенція) не закріплює поняття "child's origin", однак його відбиток прослідковується, насамперед, у статтях 7 і 8 Конвенції [1]. Стаття 7 закріплює право дитини на ім'я, набуття громадянства і батьківське піклування, стаття 8 регламентує право на збереження ідентичності дитини. Окрім цього, "child's origin" є одним із чинників, за якими заборонена дискримінація дитини, відповідно до статті 2 Конвенції [1]. Для розуміння, чому походження дитини слугує відправною точкою для реалізації зазначених прав, необхідно дослідити, що являє собою концепція походження дитини.

У доктрині міжнародного права склалось декілька точок зору на зміст поняття "child's origin":

1. *Розуміння походження дитини як частини її ідентичності (Blauwhoff R. J., Drăghici A., Brown A., Dobozi, V. та ін.).*

Прибічники даної точки зору говорять про те, що походження дитини є однією зі складників її ідентичності, найчастіше ототожнюючи походження з «біологічною» або «генетичною» ідентичністю особи. З точки зору біологічної ідентичності, походження дитини розглядається як юридично закріплене біологічне споріднення, що встановлене за допомогою правових засобів – заходів, що вживає уповноважена особа для встановлення особи батьків дитини [2, с. 118]. У свою чергу, генетична ідентичність розглядається як походження дитини, підтверджене її генетичними зв'язками (чинником, що актуалізував

розмежування біологічного та генетичного походження, на думку більшості дослідників, є використання репродуктивних технологій і сурогатного материнства) [3, с. 41].

Недоліком трактування походження дитини як біологічної (генетичної) ідентичності дитини є динамічний характер поняття «ідентичність» в цілому. Зокрема, Blauwhoff R. J. говорить, що ідентичність тісно пов'язана з часом, соціальним оточенням людини та особистим досвідом, у той час як походження дитини є концепцією статичною, яка ґрунтується на певних юридичних фактах [4, с. 67]. До того ж, деякі дослідження зазначають, що походження дитини не зводиться виключно до біологічної ідентичності, аргументуючи це тим, що судові скарги на неможливість встановити спорідненість відповідно до біологічної правди мають на меті, перш за все, юридичне визнання істини, а не встановлення біологічної ідентичності [5, с. 516].

2. *Розуміння походження дитини через її право на інформацію про власне походження (Preložnjak B., Besson S. та ін).*

Право дитини на інформацію про своє походження ґрунтується на положення статті 7 Конвенції: «дитина має право знати своїх батьків, наскільки це можливо» [1]. У даному контексті право знати своє походження дорівнює праву знати своє коріння, тобто свою біологічну родину та пращурів, а також умови свого народження. Реалізація даного права має надзвичайне значення для усиновлених дітей, народжених поза шлюбом дітей, або дітей, які народжені сурогатною матір'ю, чие походження встановлене юридичними документами, може не відповідати принципу «біологічної правди» [6, с. 1200].

Прибічники даної теорії говорять про юридичний і природний способи обґрунтування права дитини на інформацію про її походження [7, с. 29–31]. Юридичний (або ж нормативістський) підхід полягає у закріпленому у законодавстві порядку визначення походження дитини, що є підставою для визнання її походження від батьків, і як наслідок – появи взаємних прав та обов'язків (закон закріплює певну поведінку, спрямовану на захист прав дитини, щоб не допускати нехтування чи зловживань).

На відміну від законних прав, ідея природних прав передбачає, що кожна людина має універсальні та невідчужувані права людини через те, що вона є людиною. Таким чином, природний підхід ґрунтується на тезі, що дитина є набувачем прав від народження, у тому числі права на ім'я, на батьківське піклування та на інформацію про своє походження. А тому визначення походження дитини не потребує юридичного факту реєстрації народження, достатнім є тільки факт народження дитини.

Очевидно, кожен із даних підходів має під собою теоретичну основу, однак прямує до крайнощів, тоді як на практиці, вдалим видається симбіоз цих двох теорій у комплексний підхід до визначення походження дитини, наприклад, статті Конвенції поєднують у собі юридичні та природні права. Поєднання нормативістського та природного способу обґрунтування видається для нас найбільш гнучким способом для певного формального розуміння концепції походження дитини.

На нашу думку, походження дитини є комплексним поняттям, яке не потребує зведення до одного визначення. Різноманітність форм взаємин між людьми і, як наслідок, – способів народження дитини і появи батьківських відносин пояснює плюралізм у трактуванні концепції “child’s origin” в доктрині міжнародного права. Тож, зазначені концепції походження дитини не є протилежними у своєму значенні, та не виключають право на існування одна одної. Походження дитини, безумовно, є частиною її ідентичності, надважливою складовою формування особистості кожної людини. А реалізація права на інформацію про своє походження є законним способом визначити своє походження і віднайти частину власної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Про права дитини: Конвенція від 20.11.1989 № 995_021. Дата оновлення: 16.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 10.04.2025).
2. Drăghici A., Didea I., Duminičă R. The Right of Children to Know their Parents – a Constitutive Element of th Child’s Identity. *Acta Universitatis Danubius*. Vol 9. № 1/2013. P. 115–125.

3. Brown A, Wade K. The incoherent role of the child's identity in the construction and allocation of legal parenthood. *Legal Studies*. 2023. № 43 (1). P. 29–46.
4. Blauwhoff R. J. et al. Foundational facts, relative truths: a comparative law study on children's right to know their genetic origins. Intersentia, 2009. 482 p.
5. Dobozi V. The Right to Know One's Biological Identity. *Challenges of the Knowledge Society*. 2013. P. 512–518. URL: https://www.academia.edu/99922404/The_Right_to_Know_Ones_Biological_Identity (дата звернення: 10.04.2025).
6. Preložnjak, B. Modern challenges in the implementation of the child's right to know his origin. *EU and comparative law issues and challenges series (ECLIC)*. 2020. № 4. P. 1175–1203. DOI <https://doi.org/10.25234/eclic/11944> (Дата звернення: 10.04.2025).
7. Alderson P., Yoshida T. Babies' rights, when human rights begin from. *The Routledge International Handbook of Young Children's Rights*. Routledge, 2019. P. 29–40. URL: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780367142025-3> (дата звернення: 10.04.2025).